

"חותר לניידות מתמדת"

פרופ' אילן גור־זאב, ההוגה הפורה ביותר באקדמיה הישראלית בתחום החינוך, מנתח את תכנית הלימודים מנקודות מבט שונות ומציע - לבודדים בלבד - תכנית לימודים גלותית החוצה כל גבול אפשרי. לפני שאתם חוצים, נסו לחצות את הריאיון עמו. המאמץ משתלם

יורם הרפז

אחרי כמה ניסיונות לנרמל את פרופ' אילן גור־זאב ולבקש ממנו להציג את רעיונותיו באופן פשוט, בלא אקסטזה, ויתרתי ואפשרתי לו לדבר בסגנונו המיוחד, הנלהב, השופע, המזין את עצמו. קל לפטור את גור־זאב כפילוסוף הזוי ולהשתחרר מהתביעה שההגות הפילוסופית חינוכית שלו מציבה לנו, אך כדאי לעשות מאמץ. יש לו משהו עמוק וחדש לומר לנו - למרות סגנונו העודף. לפנינו ריאיון למיטיבי לכת וארוכי נשימה.

וכך הוא מציג את עצמו לבקשתי: "אילן גור־זאב נולד בוואדי חליסה שבחיפה כאילן מלך וילצ'ק; בן לרוברט וילצ'ק שקם לחיים מכור המתים של מחנה מטהאוזן ולחנה וילצ'ק, בתה של קילא גולדהאמר שניצלה מפוגרום קישינב כדי להילחם על שחרור חיפה ולהקים משפחה בישראל. נשוי לאלונה ואב להרס, נמרוד וקילא. כיום תושב טבעון, פרופסור לחינוך באוניברסיטת חיפה ודמות מוכרת בשיח החינוכי הביקורתי בעולם האקדמי. מחברם של ספרים ומאמרים רבים שתורגמו לערבית, פינית, פולנית, אנגלית, סרבית, פורטוגזית ופלמית. בימים אלה

רואים אור שני ספרים מפרי עטו, העוסקים באנטישמיות החדשה, בחינוך שכנגד ובפילוסופיה הגלותית".

מי מייצר את תכנית הלימודים על היעדים, התכנים והמסרים הגלויים והסמויים שלה?

כרגיל מוצעות לנו שלוש תשובות לשאלה זו: פונקציונליסטית, נאו־ליברלית וביקורתית. על פי התשובה הראשונה, משרד החינוך והמומחים שהוא מיטיב למנות הם שמייצרים את תכנית הלימודים.

על פי התשובה השנייה, מי שמייצר את תכנית הלימודים, או למצער ראוי שייצר אותה, הם הצרכנים שלה המשתמשים בפירותיה. על פי האידאולוגיה הנאו־ליברלית, שמכתיבה את התשובה הזאת, התלמידים שהפכו לקוחות, כלומר, מקבלי השירות, הם בלבד זכאים לקבוע את יעדיה, תכניה ומסריה של תכנית הלימודים, ובכלל זה לקבוע את מטרת מערכת החינוך ולהעריך את המורים. המטרה העליונה של אידאולוגיה זו היא אנטי־אידאולוגית לכאורה: לתת שירות טוב ללקוח, לתלמיד, שכמו בשאר הזירות של השוק הקפיטליסטי "נמצא

במרכז" ונהנה מזכויות בלתי מוגבלות, משום שהאופנות המניפולטיביות השוררות דוברות עצמן דרכו.

על פי התשובה השלישית, הביקורתית, תכנית הלימודים מיוצרת בחשבון אחרון על ידי האינטרסים והאידאולוגיה של הקבוצה השלטת והסדר הקיים, תוך כדי דיכוי "האחרים" - האינטרסים, הזכויות והייעוד שלהם.

שלוש תשובות...

שמואלן מתייצבות שלוש תשובות אלטרנטיביות. תשובה יריבה אחת היא של עולם הג'האד. עולם הג'האד מציע תפיסה הרמונית, שבה תכנית הלימודים תופסת את מקומה במסגרת מאבק לגאולת עולם טוטלית וחסרת רסן.

התשובה היריבה השנייה ניתנת על ידי האג'נדות המגוונות של הניו אייג'. כאן תפיסת תכנית הלימודים היא חלק ממכונת העונג הפוסט־מודרנית, והיא משתלבת בתפיסה הנאו־ליברלית גם כאשר היא יוצאת נגד מופעי הגלובליזציה והריקנות הרוחנית. התשובה השלישית היא הגלותית, שאני מציע, ועליה ודאי נשוחח בהמשך.

או לתכנית הלימודים יש כמה יצרנים אפשריים, אך היצרן העיקרי הוא הסדר הקיים.

מנקודת המבט של הגיון השיעור, תכנית הלימודים מחויבת להגן על הסדר הקיים, להצדיק אותו ולהבטיח את שגשוגו, להבטיח את האימפוטנציה האינטלקטואלית והמוסרית של אלה הלכודים בין מלתעותיו ולצאת נגד הנציגים של הזירות שמכוננות תכנית לימודים המייצגות שוני מהותי, סדר חלופי וייעוד מאיים.

תכנית הלימודים היא גרזן המלחמה של ההתמזגות ב"אנחנו", ב"בית", אמצעי להשכחה העצמית של האדם המתנתק לא רק מהאינטימיות עם הקוסמוס אלא גם מהייעוד האנושי המציע אינטימיות אלטרנטיבית או, למצער, ניכור ראוי והתגברות המאפשרת כינון עצמי ריבוני ולעתים אפילו אוטופיה.

תכנית הלימודים היא יצור אלים למדי. אנסה להיות ספציפי יותר ולהתייחס לאלומות של תכנית לימודים מסוימת, זו

הגלות אינה גאוגרפית בעיקרה; עניינה העיקרי הוא אורח חיים ממשי ואינטימיות עם קדושה חדשה ישנה כאפשרות חינוכית בכל מקום ולכל אחת ואחד

הנאו־ליברלית, החוגגת את ניצחונה לנגד עינינו ממש. כאשר הסדר הנאו־ליברלי חוגג את ניצחונו, תכנית הלימודים מגויסת לפירוק האלטרנטיביות האידאולוגיות והפוליטיות שמאגרות אותו. היא הופכת את האדם ממישהו למשהו – לפונקציה שאמורה להיות יצרנית, מדידה ונשלטת; לדבר מה שכל תכליתו לתפקד באופן פרודוקטיבי בסדר הקיים לשם שיעתוקו ושכלולו נעדר הייעוד, המשמעות והקדושה.

תכנית הלימודים מגויסת להבטחת נטרול היכולת והצורך לאתגר את הנחות היסוד של הפרקטיקה השלטת ולקטימת

צמיחתן של אלטרנטיבות חינוכיות; "האחר" של תכנית הלימודים הגלויה והסמויה אינו רק אלטרנטיבות ידועות כגון המרקסיזם או שרידי החינוך ההומניסטי, אלא בעיקר התשוקה, האחריות והיכולת שלנו להנץ חינוך שכנגד שיאתגר את השיטה.

"אחר" מסוכן ביותר בהקשר זה הוא יחיד אוטונומי שאינו יצרן צרכן יצירתי ויעיל בלבד, אלא אהב חיים, מאלתר תמיד החותר להתגברות מתמדת על כל מובן מאליו מתוך אחריות לאחרים, ואף יותר מזה – לקדושת החיים כהתגברות. הרעיון של חיים ראויים או של קדושה הוא "האחר" המסוכן לסדר הקיים, רעיון שיש לפרקו, להלעיגו או להגלותו.

"הסדר הנאו־ליברלי חוגג את ניצחונו", אך יש ניסיונות לאתגר את תכנית הלימודים שלו – תכנית הלימודים ההומניסטית למשל.

ניסיונות חלופיים ומתעתעים המכלכלים את האשליה שעדיין קיימים תנאים לנשמת אפה של הקדמה ההומניסטית גם תחת שמים

לעצמה פינה צנועה במסגרת התחרות בין אינספור אופנות תרבותיות אחרות שמונחות על מדרג הסתמיות התזויתית של הקפיטליזם. "קדושת הייעוד החילוני"...? מהי הקדושה שמציעה תכנית הלימודים ההומניסטית?

עניינה היסודי של תכנית הלימודים ההומניסטית היה הצגת קדושה אלטרנטיבית לחיים, כפי שזו נתפסה בדתות המונותאיסטיות הגדולות ובתכנית הלימודים שנבעה מהן. החינוך ההומניסטי הציע טרנסצנדנציה חלופית לזו הדתית: חריגה נשגבת בדמותן של הקדמה, שגשוג המדע, האמנות, הספורט, הטכנולוגיה והחברה בדרכה למימוש האוטופיה. בימי עלומיה הבטיחה תכנית הלימודים ההומניסטית מפגש עם "האור", עם האורגומה העליונה, שבה נחגג הקיום האדמתי בשיא קדושתו המודרניסטית.

אז יש שתי קדושות...

שלוש; ומהן נולדות שלוש תכניות לימודים יריבות. האחת היא זו המאפיינת את העולם הפרה־מודרני של הדתות המונותאיסטיות. תכנית הלימודים הדתית אמורה להקהיל את המאמינים בשעריה של האמת המוחלטת המתחוללת מתוך ההתגלות האלוהית. מטרתה לשתף את בני האדם בסדר הקדוש ולכוונם לאורו לקראת חיים ראויים ואהבה – אהבת האלוהי וההתמסרות לצאצאי הארוס הנורא הוד המתבטאת בכלל מופעי החיים, מחינוך מיני עד סדרי ההשתלבות בחברה ופולחן האל.

העולם המודרני הוליד תכנית לימודים שונה בתכלית. מטרתה: בריאתה של קדושה ואהבה אלטרנטיביות; מתוך העלאתה לעולה של הקדושה האלוהית רגע־רגע מחדש באמצעות הקדמה, הביקורת והיצירתיות ההומניסטית. הצד האחד של קדושת תכנית הלימודים ההומניסטית הוא הארוטיקה של מעשה ההריגה של האב הגדול, הביקורת כקדושה חילונית הזוללת את קודמתה הורתה; והצד השני הוא האהבה השוחרת הולדה. הקדושה היא בתנועה המיוחדת שההומניזם מציע: קדמה חילונית הנעה קדימה אלי הקוטב האוטופי.

להתקדמות הקדושה של החילוניות המודרנית מתלווה מאמץ לא רק לשינוי עצמי, אלא גם למהפכה בתנאי האפשרות של החינוך ההומניסטי – מאבק שהקוטב הנגדי שלו הוא מעבר משליטה עצמית לשליטה במצב וב"אחר", ובעצם במציאות ככללותה.

צילום: רפי קוץ
פרופ' אילן גור־זאב: "איני מוכן לגלוש לרטוריקה אופנתית כדי להתקבל למועדון מקבלי התשואות"

להולדה מתוך האהבה ההומניסטית יש ייעוד נשגב: זימון האדם לחרוג אל מעבר לעצמו כפי שעוצב על ידי תנאי המצב, האימה, המניפולציות והמגבלות; לכוונן את עצמו תוך כדי אלתור מתמיד, מתוך התגברות על הפיתוי להיטמע בסדר הקיים, בשגרה, בפחד או בתפקוד פונקציונלי או מענג גרידא. זוהי הסיבה שתכנית הלימודים ההומניסטית במיטבה אינה מחייבת לאהבה בלבד, אלא לשימוש דרמטי בחרב שבידה. זו תכנית לימודים המחויבת הן להתגברות עצמית אמיצה בתורת רפלקסיה והן להושטת היד לאחר. לא פעם ולא פעמיים במציאות נפרטה

מעין קדושה אקסטטית היורשת בהצלחה את קודמותיה.

למול כל אלה ומתוכן עולה נחיצותה של קדושה אחרת, זו של עולם הג'האד. וכנגד שלוש אלטרנטיבות אלה מתחוללת אפשרות הזימון לאהבה שהיא גם זימון לחינוך לאומי – מה שאני מכנה "חינוך שכנגד", "דרך ארץ" המאפיין את ה"אורחה", או "הולדתו מחדש של המאלתר תמיד".

לפני שאתה מציע קדושה נוספת, אני רוצה לשאול מה כל כך טוב בקדושה. הקדושות למיניהן הביאו עלינו אסונות איומים – מלחמות דת ומלחמות אידאולוגיות, ביניהן שתי מלחמות עולם. אנשים שרוצים להצליח ולהינצח לא ממהרים לצאת למלחמה.

סנגורי הסדר הקיים ועייפים אחרים אכן מוכיחים לנו את מחירה הנורא של הקדושה. ברם ביטול הארוס ומסמוס הזימון לטרנסצנדנציה אינם נפטרים רק מקנאות, מהיררכיות, מהסתגרות לאומנית וגזענית, אלא גם מהתשוקה למשמעות, מאהבה ומביקורתיות.

הביקורתיות, במידה שהיא קיימת בכלל, של תכנית הלימודים הנוכחית, הנאו־ליברלית, היא ביקורתיות פונקציונלית, כאילו ניטרלית, שאינה מאתגרת את הנחות המוצא, את הפרקטיקות ואת הייעוד. אין בה קוטב אוטופי ואין היא יודעת אהבה. מכאן צומחת תכנית הלימודים הרווחת, החוגגת לצילי המוזיקה של "התלמיד במרכז", "זכויות הלכות־תלמיד", "שוויון ערך האפיסטמולוגיות", "סימטריה בין התרבויות", "הווייתור על היומרה להיררכיה ולקביעות ערכיות" ו"רלוונטיות לדרישות השוק בדרך להצלחה".

אז לאן הולכים מוכאן, מהחולין שלנו. האם אתה רואה סימנים של פריצה חדשה?

נפערות אפשרויות להנצתן של התחלות חדשות אך לא להולדתה של בריאה גדולה; מתהווים חיים בצל ההכרה שההתמד אינו מובן מאליו, שהעתיד אינו מובטח כלל ואפילו ההווה מופיע כסכנה. התהליך שמאפשר קיום סביר לחלק מאתנו – נגישות לאמצעי מחייה, בריאות, חינוך, מידע – הוא שמסכן את עצם התמדת החיים על פני כדור הארץ. ברגע ההיסטורי הנוכחי הקץ אינו אפוקליפטי, אלא בנלי – קץ קרוב, סתמי ונעדר הירוואיות של התנאים החיוניים לקיומו של המין האנושי ושאר ביטויי החיים על הפלנטה. ואני אומר: תכנית לימודים כיום אינה יכולה שלא להגיב

למציאות חדשה זו לאור ההסתברות הגדלה והולכת של הקץ.

בכך אין חדש; כל האירגונים הסביבתיים לוחצים בכיוון זה. יתר על כן, האנושות הייתה לאור הכרת הקץ בעידן המלחמה הקרה וזה לא עשה לה משהו טוב במיוחד. אתה טועה הן לגבי החינוך הסביבתי והן לגבי התקדימים של תודעת הקץ. לא ארחיב על כך כן, אולם אני מציע לך להפריד בין סכנה גדולה לבין קץ, ובין קץ לחלק קטן או גדול מהאנושות לבין קץ כלל ביטויי החיים על כדור הארץ.

אני טוען שאנו עומדים לפני חידוש במוכן זה שלראשונה בהיסטוריה ישנה אפשרות ממשית, שהסתברותה גדלה והולכת בכל רגע, של תבואת קץ על כל החיים בכדור הארץ. לנוכח תבואת זו אני אומר שנפתחות אפשרויות לחינוך שכנגד: דווקא עם כניסתנו לעידן פוסט־מפיוז, לרגע היסטורי דל, נוכח ההסתברות הגדלה והולכת של הקץ ולאורה של האחריות שלנו לעבור קשה יותר ויותר כדי שלא יתממש, חוזרות אלינו שאלות היסוד במשנה רלוונטיות, שאלות שעברו דה קונסטרוקציה ונעשו כביכול לא רלוונטיות, שאלות הנוגעות לקדושת החיים, לאהבה, למשמעות ולאלתור שאינו כוזב.

איזו תכנית לימודים צריכה לצמוח מההקשר החדש הזה?

תכנית הלימודים החדשה צומחת בעידן של מהירויות על. אם תכנית הלימודים של העולם הפרה־מודרני, המונותאיסטי, צמחה בסביבה של מהירויות נמוכות, ותכנית הלימודים של העולם המודרני, ההומניסטי, צמחה בסביבה של מהירויות מואצות, הרי זו של זמננו צומחת בסביבה של מהירויות על. בעידן שכזה, שהוא בה בעת גם פוסט־מפיוז ושלא מתקיימים בו עוד תנאי האפשרות לקדושה, תכנית לימודים הומניסטית אינה אפשרית יותר. זו תכנית שצמחה בעולם שבו העבירו מטילי זהב בארגזים ומידע בטלגרף, ואילו אנחנו חיים בעולם שבו השקעות של מיליארדים עוברות ממקום למקום בלחיצת מקלדת ומעשירות לרגע או מאמללות לתמיד אוכלוסיות שלמות.

הפיכת המציאות ל"מציאות" וצמיחת הכנפיים להיפּר־ריאליה, לסיב־רספייס ולסימולקרה מחוללים לא שינוי טכנולוגי או חינוכי בלבד, אלא מטמורפוזה של יחסי הזמן והחלל וממילא של הקיום האנושי.

כיצד צריכה מטמורפוזה זו להשפיע על תכנית הלימודים?

עולם של גלות הקדושה, של חיים לנוכח הכרת הקץ, עולם המשועתק באיך ספור זירות שבהן שוררות מהירויות על, מציב לתכנית הלימודים ההומניסטית אתגר שהיא אינה יכולה לעמוד בו. גלות הקדושה אינה מתרחשת, כפי שציפו, בעולם של הסרת הקסם וקדמה רציונלית לקראת יתר שוויון, חירות וצדק; המציאות הנוכחית אינה פונקציונליסטית־פרגמטית בלבד. זוהי מציאות שבה היום יומי הופך לחיזיון מרטיט, לאירועי־יצוגי־כיש־פירוק אקסטטי. אני מתכוון למכלול שבקצה אחד שלו נמצאת חרושת הרוחניות של "העידן החדש" – החל ביוגה וכלה בקבלה מעשית, ובקצה אחר המיתוּציה של החיים כסיב־רספייס – מחיי ההאקר ברשת ועד לחיי המאגיה בהי־טק. המציאות היום יומית ממשת לכאורה את תשוקת המיסטיקון האקסטזה שיאיה באיחוד עם ה"אחד". השיבה "הביתה", הכמיהה להיבלעות בטוטליות כאינטימיות מוחלטת כביכול, מתממשת, ולכן אין אפשרות למטפיזיקה ולעוגן לחינוך הראוי. הלוגיקה הפנימית שלה משחרת להאצת המהירויות; הרף של היום הופך לנקודת ההתחלה של מחר. תכנית הלימודים שהולכת עם המציאות הזאת ולא נגדה מזמינה השתלבות באקסטזה המתעצמת וקוראת לשכחה עצמית כקץ הייחודיות שבהופעת האדם.

ומה צריכה להיות תכנית לימודים שהולכת נגד המציאות הזאת?

ברגע ההיסטורי הזה משגשגת שלוש אלטרנטיבות גדולות. האחת עוסקת בהפקת תשוקות, מיומנויות וידע הדרושים ליצירת צרכנים־יצרנים זריזים, פוריים ומאתרים בשוק הקפיטליסטי ובהעצמת האקסטזה הכאילו דתית של החילופין הסימבוליים והחומריים. העיקרון כאן הוא פונקציונליות מוצלחת, כאילו אלתור מתמיד, שכחה עצמית ולא אהבת החיים כהתגברות בוגרת. האלטרנטיבה השנייה היא תכנית פוסט־קולוניאליסטית הנאבקת באלימות המערבית כשם קבוצות מיעוט, העולם השלישי ושאר קורבנות הקולוניאליזם של הציוויליזציה היהודית־נוצרית. זוהי תכנית לימודים שהמטא־נרטיב שלה הוא האנטישמיות החדשה. לכאן שייכות תכניות לימודים המתנסחות במנסרות פמיניסטיות, קוויריות, פוסט־קולוניאליסטיות ורבי־תרבותיות.

תכנית הלימודים השלישית היא זו של עולם הג'יהאד, וגם לה נכון עתיד גדול. אני מזכיר לך שכבר היום נולדים יותר ילדים

מוסלמים מנוצרים בהולנד, ושבישראל מספר התלמידים החילונים בחינוך היסודי קטן ממספר הדתיים. כלומר, כבר כעת יש לכוחות הג'יהאד היהודיים והאיסלמיסטים בישראל רוב ותנופה רוחנית שטרם קיבלו את ביטוים הפוליטי המלא. למי במקומותינו יש אומץ ועוצמה מוסרית ואינטלקטואלית להביט באש הלוהטת בעיניה של מציאות זו? האם אתה יודע מה לומר לילדיך ולתלמידיך אם אינך רוצה לתעתע בהם או לשקר לעצמך? **אחת החלופות לתכנית הלימודים הנאו־ליברלית היא תכנית לימודים פוסט־קולוניאליסטית שמולידה אנטישמיות חדשה?**

בהחלט. מדינת ישראל משמשת כאן ביטוי ישיר, אלים ושברירי ביותר של ההטא הקדמון של המערב. מכאן עוצמתה של ההתגייסות המוחלטת, גם זו הפדרוגית, להרס מדינת ישראל. מרקס וניטשה, כל אחד בדרכו, כבר סימנו את הכיוון, והפוסט־סטרוקטורליזם גיבש אותו כיום למאבק רוחני, נפשי ופוליטי אקסטטי ברוח היהודי.

תכנית הלימודים שנובעת מנקודת מבט זו מתבטאת במעמד עשיר המתחיל בטיפוח רגישות לגורלו של הלוויתן הכחול, למצבם של מיעוטים ועד למאבק באלימות התרבותית, הטכנולוגית, הכלכלית והפוליטית של התרבות המערבית שמקורה ברוח היהדות המגולמת באופן תמציתי ונורא במדינת ישראל.

תכנית הלימודים הזאת פרגמנטרית, סמויה ועוצמתית, והיא מעניקה כאילו משמעות וכאילו ייעוד, ואפילו רוחניות אקסטטית, ברגע היסטורי דל. עוצמת השנאה העצמית המערבית מאפשרת במסגרתה שכחה עצמית יעילה ביותר. עוצמה זו חוברת לעוצמת האנטישמיות של עולם הג'יהאד ולאקסטזה האנטי־הומניסטית של הקפיטליזם בעידן מהירויות העל, והן חוברות לכדי אנטישמיות חדשה, המהווה אתגר חינוכי שכוחות הקדמה אינם ערוכים להתמודד עמו, כיוון שרובם נשאבו למכלול האנטישמי החדש שהם עצמם מהווים כיום איבר מאיבריו.

במה שונה האנטישמיות החדשה מהישנה?

באנטישמיות הישנה היהדות הופיעה כטעות גדולה; נתפסה כויהום, כאיום וכ"אחר" המוחלט של המערב הנוצרי. האנטישמיות ההיא ביקשה להשתיק את התביעה המוסרית של היהדות, לסגור אותה בגטו, להשמיד

אותה או למצער להשפיל אותה עד עפר תוך כדי פתיחת השער להתנצרות ולישועה. באנטישמיות החדשה, רוח היהדות אינה "האחר" של תרבות המערב והויהום המסכן אותה, אלא המקור והמנוע שלה, לצד ההשפעות ההלניסטיות הקלאסיות. האנטישמיות החדשה יוצאת נגד "המערב", "אמריקה" או "האימפריה" כתגובה לתביעה היהודית שהופנמה בתרבות המערבית לאמת מוחלטת וליומרה לאקסקלוסיביות מוסרית והומוגניות אוטופית החותרת לעיצוב "האחרים" ברמותה.

האנטישמיות החדשה מאחדת בין ראש ממשלת מלזיה לשעבר מהאטיר מוחמד ובין המנהיג האירני אחמדיניג'אד, הלידר מקסימוס הוגו צ'אוס, המלחין הפרוגרסיבי מיקיס תיאודוראקיס, הפילוסופית

הפמיניסטית ג'ודית באטלר, ההיסטוריון הישראלי ביותר אילן פפה והמחנך הפוסט־קולוניאליסטי פיטר מקלארן. היא תופסת את עצמה כתגובת נגד לאלימות היעילה של המערב שחוללה דה־הומניזציה של הלא מערבי, השולי והלא קונצנזואלי. מדובר במכלול לכאורה לא קשור של תאוריות, פרקטיקות פוליטיות, מצבי נפש ואלטרנטיבות רוחניות שמתגבשים לכדי דת חדשה. זהו המטא־נרטיב העדכני של המחשבה הפרוגרסיבית בימנו.

נדמה לי שגם אתה תרמת משהו לאנטישמיות החדשה.

בהחלט. תרמתי ואני עדיין תורם את חלקי; כיוון שלמרות הביקורת שלי על האנטישמיות החדשה, אני מאמין גם כיום בחשיבות הביקורת העצמית ובאתגור הפרויקט הציוני מעיקרו. מאמרים שלי מככבים לצערי באתרים של החמאס ושל

נאו־נאצים. לא פחות חמורה היא תרומתי לכך שילדינו בלבנו בין ביקורת עצמית לבין הקמה נלהבת של שער לשנאה עצמית. ואני אומר: ביקורת שאין בה קורטוב של אהבה עצמית מביסה את הגיונה הפנימי ואת ייעודה להשגיב את האנושות ולאפשר כינון עצמי של היחיד ושגשוגו ממשוהו לכדי מישהו.

אילו הייתי יודע שזו תהיה השפעתי הייתי כותב יותר על חינוך לאומי, כי המבקרים אותנו, וקודם כול ילדינו שנשאבו לשנאה עצמית שהיא אלטרנטיבה לציניות ולתכליתיות גרידא השוררות סביבם, אינם משלמים מחיר על הביקורת שלהם אלא להפך; הביקורת על ישראל הפכה לבון טון מתגמל. היא מציעה למבקרים הרוגמטיים כרטיס כניסה מכובד לנציגויות של כוחות הקדמה ושער מתוחכם במיוחד לשכחה

גמלים וייעוד שחורג ממחוז חפץ מסוים; האורחה היא התהוות, חציית גבולות מתמדת. כאן התנועה הראויה היא נווה מדבר ולא בית שמזמן שינה והתנוונות.

אב הרעיון של חינוך שכנגד ברוח היהדות הוא שאדם אינו צריך לבקש תחנה סופית, נירוונה או "ניצחון", אלא הותר לניידות מתמדת, להתגברות אינ־סופית מתוך אהבת החיים ואחריות. היעד הוא אלתור, אך לא כספונטניות חסרת רסן, אלא כאחריות במציאות משתנה.

בעולם פוסט־מודרני, דינמי ואמביוולנטי אלתור שכזה הוא אתגר רלוונטי עד כמה שהוא מחויב להתמודדות עם גלות הקדושה ועם הרקונסטרוקציה של תנאי האפשרות לאינטימיות עם עצם הקיום ולא עם ביטויי הספציפיים והזמניים־ממומייים בלבד.

מאמרים שלי מככבים לצערי באתרים של החמאס ושל נאו־נאצים. לא פחות חמורה היא תרומתי לכך שילדינו בלבנו בין ביקורת עצמית לבין הקמה נלהבת של שער לשנאה עצמית

היהדות הבדווית הזאת שאתה מתאר היא קטגוריה מטפיזית; היא לא מציאות היסטורית. גם וגם.

גם החינוך הגלילי שלך מקדש גלות שלא הייתה קיימת מעולם. החיים בגלות היו בעיקר חיים עלזבים שנגמרו רע.

הגלותיות יקרה לי, אך לא משום שהיא האלדורדו האמיתית. קריאתי לחינוך לגלותיות ולביקורת הנחות המוצא והפרקטיקות של הציניות אינה מבטיחה חיים קלים ונעימים. אפשר להעלות על הדעת כי ליהודים שבינינו שיצאו מישראל לחיות כגולים מוּמנת מציאות אנטישמית קשה יותר ויותר. ליהודי הגלות, ובמיוחד בימנו, לא מוזמן "כיף" בעולם הגדול. ברם רוח היהדות היא כאן העיקר והמסר שלי הוא אוניברסלי.

בה בעת חשוב לזכור כי הגלות אינה גאוגרפית בעיקרה; עניינה העיקרי הוא אורח

מימדים

מרכז מולטימדיה של הקרן לקידום מקצועי
בשיתוף ביה"ס המרכזי להשתלמויות מורים

ייצוג חזותי של ידע, מהווה חלק מהאוריינות הטכנולוגית של חיינו, בעולם המודרני. עיצוב ידע בתמונה, או ייצוג ידע באמצעות סרטון, כרזה, או שילוב תמונות ואנימציה באתר אינטרנט - כל אלה, אנחנו מציעים, לך המורה, ללמוד אצלנו בממדים.

קורסי 'ממדים' ישנו את ההוראה שלך, כך שתוכלי לשלב חומר חזותי, ולעודד את התלמידים לייצג ידע בדרכים חדשות ומגוונות. הלימוד ב'ממדים' קצר, רק 7 מפגשים, מספר מצומצם של לומדים בכיתה, לימוד מובנה היטב ויעיל, בהנחיית המורים הטובים ביותר, בכיתה איכותית ומצויידת היטב.

שאלו את המורים שכבר למדו ב'ממדים' וחוזרים שוב ושוב לקורסים נוספים.

צילום במצלמה דיגיטלית

פלאש פוטושופ עריכת וידאו

מחזור מאי-יוני 2010, החל מתאריך 4.5.2010 במשך 6 מפגשים			
החל משעה	יום	קורס	
8:00	ג	פוטושופ מתקדמים	
15:00	ג	אילוסטרייטור	
8:00	ד	פוטושופ	
15:00	ד	עריכת וידאו בתוכנת פרימייר	
8:00	ה	חידושי אופיס 2007	
15:00	ה	צילום במצלמה דיגיטלית למתקדמים	

מחזור מרץ-אפריל 2010, החל מתאריך 2.3.2010 במשך 7 מפגשים			
החל משעה	יום	קורס	
8:00	ג	הפקת וידאו	
12:00	ג	פוטושופ	
16:15	ג	אילוסטרייטור מתקדמים	
8:00	ד	פוטושופ מתמחים	
12:00	ד	פוטושופ מתקדמים	
16:00	ד	עריכת וידאו למתקדמים	
8:00	ה	צילום במצלמה דיגיטלית	
12:00	ה	פלאש	
16:00	ה	עריכת וידאו בתוכנת פרימייר	

בניית אתרים

הקורסים מיועדים למורים פעילים, בעלי ידע בסיסי במחשבים.

הקורסים מתקיימים ב'ממדים', תל אביב - רח' בן סרוק 8.

ההרשמה לקורסים באתר הסתדרות המורים / הקרן לקידום מקצועי / ממדים www.itu.org.il

במחיר מוזל - 260 ₪ לקורס.

הרשמה טלפונית: 03-7391010 (נדיה)

חייבת להתארגן סביב השאלות הגדולות שאתן מתמודדים אנשים צעירים ובוטרים, תשוקות ואופני יצירה. היא צריכה להציב את התלמידים מול גְדולות, כנגד הנטייה העכשווית לברוח מגדולות ואפילו מהשכלה, שלא לומר מאחריות כלפי האותיות שהעט יולדת.

צריך לאתגר את ההרגל ואת הלגיטימציה לברירה ולא רק את התשועות למנוס מאחריות כלפי המופתים, להתרחקות מטקסטים מכווננים, מרעיונות גדולים וכמוכן, מאחריות להולדה אמיתית. תכנית הלימודים ההומניסטית במיטבה צריכה להתגבר על מיליון שנות התפתחות אנושית ולקשור מחדש בין הרוחני, האסתטי, הגופני והאינטלקטואלי. אל לה לתת לקול הפנימי להיעלם בשאון ריקוד המוות החוגג מסביבנו ובתוכנו. הייתי מטעים את חשיבות החינוך לאומי. את האחריות כשער לחדווה. את חרות היצירה והכינון העצמי היודע גם סבל הייתי מציג במסגרת תכנית שמביאה בחשבון את שלבי ההתפתחות המגוונים של כל ילדה ושל כל ילד שאותם הייתי מפגיש עם אתגרי האלתור שמתנסה במוזיקה, בריקוד ובשירה ובהוויות יסוד אחרות המקדימות ומתנות את העיצוב האינטלקטואלי ומתגברות על הסוגסטיה המנוונת שבהינוך ל"ביקורת" ול"התנגדות".

וכל זה הוא חינוך מנרמל? כן, בוודאי. אבל יש גרסאות שונות של חינוך מנרמל וזו כנראה הראויה מביניהן. גם החינוך המנרמל שלך הוא אוטופי, לא כל שכן החינוך שכנגד. אתה קצת... איך נאמר זאת, רחוק מהמציאות. אולי הקדמת לבוא? איך מרגיש קצת בודד? איני יודע לומר אם אלה הרעיונות שלא בעתם והאם בעתיד עוד ישחרו להם. והרי עצם אפשרותו של העתיד כבר אינה מובטחת! אני יכול עם זאת לומר לך שעליי לעשות את מה שעליי לעשות. גם אם המחיר הוא צמצום הרלוונטיות המידית שלי - וזהו מחיר גבוה. איני יכול לעשות שקר עם נפשי, איני מוכן לגלוש לרטוריקה אופנתית כדי להתקבל למועדון מקבלי התשואות והפרסים למיניהם. לכן יהיה מחיר גבוה מסוג אחר, מחיר נורא. ועם זאת ייתכן שהרעיונות שלי מחלחלים כנגד כל הנסיבות. והעיקר: כיצד אני יכול להיות בודד באמת כאשר אני בחברת קרובים אהובים ועל סף הזימון של ההתגברות העצמית והאורחה המציעות גם לי את נפלאותיהן?

של שותפים חוצי גבולות באורחה. הגלותיות אינה התנתקות ואסקפיזם ואינה מכווננת אי מבודד של נרקסיסטים. בעידן היעלמות המרחב הציבורי דווקא האדם הגלותי הוא האדם החברתי.

לקהילות שלך לא יהיה עולם לנודד בו ולא גבולות לחצות.

קיבלתי על עצמי את המורכבות של המציאות כנקודת מוצא לתגובות שלי, שיש בהן רבדים שונים, רטוריקות שונות ואפילו מתח בין תכניות לימודים שונות. כך שאם אתה שואל מדוע אני מקדיש את בריאות הגוף, היכולות השכליות והזמן הקצוב לפיתוח רעיונות כל כך חילוניים, אני עונה שהתגובה שלי מתגלגלת בעת ובעונה אחת בנתיבים שונים. בנתיב אחד אני אכן מפתח את הרעיון של חינוך גלותי, אך בנתיב אחר, כאשר עליי להחליט לבחור בין תכנית לימודים נאו-ליברלית, ג'האדיסטית או הומניסטית, אני בוחר בשלישית למרות שאינה האידאל שלי.

אז אתה מוכן להתפשר על תכנית הלימודים ההומניסטית? אביא לך רוגמה מההצלחה הציבורית היחידה שלי - שכולה בתחום ההומניסטי - שהרי בכל השאר נכשלתי: מאז שנת 2000 מנסה ממשלת ישראל להרוס את ההשכלה הגבוהה, להכפיף אותה להגיון השוק ולהסיט אותה מייעודה כמרכז הומניסטי של מחקר והוראה המחוייב במודע להתרחק משקיקת החיים המקומיים וממשחקי הכוח הפוליטי.

לקחתי על עצמי ליוזם תגובת נגד, ניסחתי נייר עמדה והקמתי ועדה ביינסאטית של אוניברסיטאות המחקר, שעצרה, ולו באופן זמני וחלקי בלבד, את האג'נדה הנאר ליברלית וצמצמה את נזקיה. עיניך הרואות שמוסד הסנאט לא בוטל, החופש האקדמי עדיין לא נעלם כליל ואפילו הקביעות של החוקרים והסניטורם מהתערבות חיצונית עדיין מובטחת. אז אני חי שם וכאן בעת ובעונה אחת, מתוך הבנה ש"השם" הוא כאן ו"הכאן" הוא בהשתנות ובהזרה מתמדת לעצמו. וכך, בוירה אחת אמשך לפעול למען חינוך גלותי ליחידים, ובוירה אחרת אפעל לחיזוק גישות חינוכיות הומניסטיות. ברם החוטר משותף - אחריות לאהבה בוגרת.

במסגרת נכונותך להתפשר עם המציאות, איזו תכנית לימודים הומניסטית היית מצייע למשרד החינוך? ובכן, עם כל הקושי שלי עם החינוך המנרמל, הייתי אומר שתכנית לימודים חיים ממשי ואינטימיות עם קדושה חדשה ישנה כאפשרות חינוכית בכל מקום ולכל אחת ואחד, ולא ליהודים במונח הממוסד בלבד. ובמיוחד בישראל, יותר מבאיזשהו "מקום" אחר על הגלובוס.

הגלות היא ההתארעות הרלוונטית לאותה דרך ארץ של "האורחה" שבה מתממש החינוך שכנגד. האורחה היא אוטופיה, אך בה בעת אורח חיים קונקרטי וממשי מאור, שבו אפשרי המאבק על הטוב; והמאבק הזה כרוך לעתים קרובות בסבל, בנזקים ובמפח נפש, ולא פחות חמור מזה דווקא בהצלחת האלטרנטיבה המשכרת של השכחה העצמית והשיבה "הביתה" אל האין שמכונה לעיתים "קונצנוס" או "החיים הטובים".

תכנית הלימודים שלך היא תגובה חינוכית ראויה למצב? היא מאתגרת את הפיתוי לשכחה עצמית ולהשתקעות במכונת העונג הפוסט-מודרנית. היא מתגברת על הפיתוי להצגת החיים כמטרת החיים. החינוך שכנגד מעמיד במרכז את שאלת החיים הראויים בצל איבוד האינטימיות וגלות הקדושה. חברה נעדרת קדושה (גם זו שבהריגת האלוהים רגע-רגע מחדש), שאינה מעצבת את חייה לאור קוטב אוטופי, היא חברה שאלימותה בלתי נמנעת, חברה שדנה אוכלוסיות שלמות לרעב, למחסור, לתפיסה עצמית מעוותת, ואינה רואה בכך סטייה, חטא או תקלה בדרך. זו חברה שמתייחסת באופן מיתי לתנועות הממון כאל כוח עליון שאין לאתגר ולא להשתלב בו. אני מציע אוטופיה נגטיבית, לא טמיעה ב"בית".

לאוטופיה נגטיבית חסר דלק לפעולה שכנגד, והמצב שאתה מתאר זקוק לדלק עשיר במיוחד.

אוטופיה נגטיבית אינה מסתפקת בשלילה; היא מטפחת רגישות, אחריות ואהבת החיים ואחר כך את העשייה הממשית כביטוי לאהבת החיים הראויים. אהבה כזאת שונה מההבטחה לעונג של התכנית הנאו-ליברלית ומהאתוס המוסרי של התכנית הפוסט-קולוניאליסטית.

העולם על סף הקץ, ההמוניים מתמסרים לשכחה עצמית במכוונת העונג או באנטישמיות חדשה, ואתה מציע לנו תכנית לימודים גלותית המטפחת תודעה "הומלסית"?

התכנית שלי לא אמורה לשכנע את ההמונים, היא לא שימושית לקולקטיבים גדולים ואין היא בגדר הצעה למשרד החינוך. אבל אם יחידים כאלה ייפגשו שיוכלו להיות לקהילה מאוחדת על ידי אחריות מאלתרת